

oly magatartást tanusít, amely miatt az ügyvéd teljes joggal mondhat le a képviselőről. Nézetem szerint ily körülmények fennforgása esetén is biztosítani kell az ügyvéd szerzett jogait, mert esetleg éppen ezt a formát választanák a felek a kiábrítására, hogy t. i. az új perbeli képviselő útján egyeznének meg az ellenféllel az ügyvéd rovására.

Kimondandónak vélem, hogy az újabb ügyvéd elődje jogán gyakorolja ennek az ellenféllel szemben már korábban megszerzett perköltségkövetelését s amennyiben az előbbi ügyvéd költségei még kielégítést nem nyertek volna, csak oly egyességet létesíthet az ellenféllel, amely ezekről a költségekről megfelelően gondoskodik, ellenkező esetben anyagi felelősséggel tartoznék elődjével szemben. Azon esetben pedig, ha beigazolást nyer, hogy rosszhiszeműen közreműködött ügyvédtársának megkárosítására, egyúttal fegyelmiel is büntetendő. Ezen kérdéssel kapcsolatban feltétlenül szükségesnek látom a állandó kamarai választott bíróság felállítását, amely az ilyen kényesebb természetű és evidenten ügyvédi jellegű ügyekben gyorsan és kollégialis szempontból feltétlenül megbízhatóan döntene s amelynek az is feladata volna, hogy amennyiben az ügyvédi tisztességbe ütköző és a kari összetartást sértő eljárás ismervét fedezné fel, az illető esetről jelentést tenne az ügyvédi kamara fegyelmi hatóságának.

Soha aktuálisabbak nem voltak ezek a kérdések, mint a mai viszonyok közepette, amikor is az ügyvédség csak úgy boldogulhat és a köz érdekében csak akkor munkálkodhatik sikerrel, ha egyfelől maga is erkölcsileg a legmagasabb fokon áll, másfelől, ha minden biztosítékot megkap arra, hogy munkája gyümölcsét élvezheti s hogy azt tőle illetéktelenül senki el nem vonhatja.

Dr. Fränkel Pál.

Joggyakorlat.

Kényszeregyességi joggyakorlat 1925-ben.*

Döntő fontosságú és eddig talán kellőképp meg nem vitatott kérdés, vajjon helyes-e az a mindinkább általánossá vált gyakorlat, hogy „csak elismert és az érdekeltek egyike által sem kifogásolt hitelezők: szavazatai vehetők számba” (Bp. T. 8. P. 9683/1925/20., 10.554/1925/36. sz.). A R. koncepciója ugyanis az, hogy egyedül az adós kifogásolása ne üthessé el a hitelezőt a szavazati jogtól, hanem a bíró adjon módot a kifogásolt követelés igazolására, mi ha sikerül, a követelést a szavazásnál számba kell venni. Az egyességi tárgyalásoknál jelenlevő érdekeltek nagy tömege és az eljárás gyorsaságának előmozdítására irányuló törekvés okozta, hogy a bíróságok mind kevésbé találtak időt és módot arra, hogy a kifogásolt követelések fennálltának és összegének megvizsgálásába bocsátkozzanak s ez a nízus vezetett az érintett gyakorlat kifejlődéséhez. Azonban a *causae cognitio*, amelyre a R. a bírót nem csak feljogosítja, hanem kötelezi, ily eljárás-mód mellett lassankint kiküszöböl-

* A cikk első része a PJ. előző 3. számában.

dik és eljutunk a hitelezői autonomia helyett az adósi autonómiához, ami csakugyan nem cél. Ha a tárgyalás izgalmas levegőjében a követelés tisztázása nem opportunus, a bírót mi sem akadályozza abban, hogy az illető hitelezőt külön is maga elé idézze és a felmerült kérdést minden alakszerűség nélkül, tárgyaláson kívül is tisztázza (R. 14. §.), de a szavazati jog elvesztésével nem szabad sújtani azt a hitelezőt, akinek véletlenül oly követelése van, amelyet az adós kifogásol és amely első percben rövidesen nem igazolható. Nem kell külön hangsúlyozni, hogy a szavazat szempontjából való számbavétel nem jelent a követelés érdeme tekintetében *res iudicata*-t.

A *megkívánt többség* körében a Bp. T. 8. P. 10.970/1925/24. sz. határozata nem alap nélkül utal arra, hogy a R. 48. §-ának fogalmazása homályos, mert azt mondja ki, hogy az egyességi ajánlatot akkor kell elfogadottnak tekinteni, ha az azt elfogadó hitelezők követelése összeg szerint legalább $\frac{2}{3}$ részét teszi ki valamennyi hitelező tőkekövetelésének, s így bizonyos ellentmondás van abban, hogy egyrészt a hitelezők *összeg szerinti* követeléséről beszél, másrészt pedig a *tőkekövetelések $\frac{2}{3}$ részét* kívánja meg többségül. A Tábla kifejti, hogy a törvényhozónak nem lehetett célja, hogy egyes hitelezők, akiket esetleg csak kamat, vagy csupán költségkövetelés illet meg, hátrányosabb helyzetbe kerüljenek, mint akik csak tőkét követelnek s hogy nincs észszerű indoka, hogy a követelések között jogcímük szerint különbség tétessek. Ezért a Tábla a R. intézkedésének súlypontját abban látja, hogy a követelések tekintet nélkül jogcímkre, egyaránt összeg szerint vétessenek számba. — Noha az id. §. 2. bek. a szavazás megismétléséhez az erre irányuló kérelem nyomában való előterjesztését kívánja meg, a Bp. T. 8. P. 10.874/1925/17. sz. határozatában elfogadta a felfolyamodó adós azt az előadását, hogy a kérelem előterjesztését abban a feltevésben mulasztotta el, hogy a többség amugy is biztosítva van s mivel a szavazás megismétlését az adós a felfolyamodásban kérte s feltehető volt, hogy az újabb szavazás az ajánlat elfogadását fogja eredményezni, az elsőfoku határozatot feloldotta. Nem tartja kizártnak a Bp. T. (8. P. 7077/1925/27. sz.) a szavazás többször való megismétlését sem, amennyiben ettől az egyesség elfogadása remélhető. Fokozott mértékben áll ez a Tábla szerint, ha az adós új ajánlatot tesz s erről a megjelent hitelezők tudomást nem szerezhettek. Az új R. ennek lehetőségét elvileg kizárja. (76. §. 1. bek.). Ha azonban semmi remény nincs arra, hogy az új szavazásnál a szavazatok aránya az egyesség előnyére még fog változni, a bíró elutasíthatja a szavazás megismétlésére irányuló kérelmet (Bp. T. 8. P. 12.514/1925/14., 12.909/1925/13. sz.).

Az *egység tartalma* tekintetében a Bpesti T. most már következetesen azt az álláspontot foglalja el, hogy nem sérti a *par conditio* elvét, ha az egyesség szerint a felajánlott hányadot pusztán a tőkekövetelések után kell számítani (8. P. 8154/1925/42. sz.), sem pedig az, ha az egyesség szerint előbb az áruhitelezők, azután pedig a készpénz-hitelezők elégitendők ki egyébként egyenlő hányaddal (8. P. 5852/1925/35. sz.). A jogvesztési záradék kérdésében érdekes a Bp. T. 8. P. 1898/1925/23. sz. határozata: noha az ajánlat nem tartalmazta a *clausula cassatoriát*, az elsőbíróság mégis ezzel együtt hagyta jóvá jogerősen az egyességet. Adós az első részletet meg nem fizetvén, hitelező az egész követelés erejéig kért kielégítési végrehajtást és az elsőbíróság azt el is rendelte. Adós felfolyamodása folytán a Tábla a végrehajtást az első lejárt részletre korlátozta, mert a R. 5. §-a szerint az adóst csak az ő egyességi aján-

lata köti, a 47. §. 1. bek. szerint a szavazás tárgya az egész egyességi ajánlat elfogadása, tehát azon kívül álló utólagos záradékok abba fel nem vehetők s ezek azáltal nem válnak hatályosakká, hogy a jóváhagyó végzés ellen jogorvoslattal senki sem élt.

Rendkívül mélyen hatol bele az intézmény lényegébe a Bp. T. 8. P. 8359/1925/38. sz. határozata, amely szerint „nem pótolja a szavazást a hitelezők jegyzőkönyvbe foglalt az a kijelentése, hogy az ajánlatot egy hitelező kivételével nem fogadják el. Szavazás mellőzésével nem lehet az eljárást megszüntetni abból az okból, mert a bejegyzett kereskedő adós szabály szerű könyveket nem vezet s így vagyoni állapota felől tájékozódás nem szerezhető, mert a R. ezen álláspontjának nyilván az a megfontolás volt az alapja, hogy elsősorban az egyesség sorsa felől maguk a hitelezők döntsének s hogy a tájékozódás hiánya csak fakultatív megtagadási ok lévén, a bírói döntés kialakulására jelentős befolyást gyakorolhat az is, vajjon a szabályos szavazás útján megnyilatkozó hitelezők milyen többsége fogadja el az ajánlatot a vagyoni helyzet tisztázása nélkül is.“ Az új R. 86. §. 4. p. az eljárás megszüntetésére módot ad a szavazás megejtése előtt is.

A jóváhagyás megtagadásának okai között leggyakoribb a rendes könyvvezetés hiánya. A Bp. T. 8. P. 10.270/1925. sz. a. ennek dacára jóváhagyta az egyességet, noha adós kiskforgalmu be nem jegyzett üzletében rendes könyveket nem vezetett, mert ily könyvvezetés mellett sem volna vagyoni állapota megállapítható. Viszont a piaci árus kényszeregyességét sem hagyta jóvá rendes könyvelés hiánya okából, amikor az sem adósainak nevét és lakását megjelölni, sem a saját előadása szerint naponként befolyt 2.3 millió korona bruttó-jövedelem hováfordításáról elszámolni nem tudott (S. P. 7004/1925/17. sz.). A könyvvezetés hiányát rendszerint egyéb gyanus körülményekkel kapcsolatban látjuk felmerülni. Így a Bp. T. 8. P. 8699/1925/22. sz. határozatában az eljárást megszüntette, mert az adós nagyüzeme dacára rendes könyveket nem vezetett, a napi feljegyzéseket a kényszeregyességi eljárás megindítása előtt megsemmisítette és szándékosan hamis képet adott mérlegében a vagyoni helyzetről. A Tábla szerint nem változtat ezen az, hogy az eredetileg 30%-os ajánlatot 70%-ra felemelte, mert „a kereskedelmi forgalom tisztességének esnék rovására, ha egy nagyvállalkozó a könyvvezetési legelemibb kereskedői kötelesség semmibe vévése dacára az üzletvitelre vonatkozó bármilyen feljegyzés hiányában is részeseülhetne a csődönkívüli kényszeregyesség kedvezményében“. A könyvvezetés hiányossága mellett a Bp. T. 8. 6573/1925/18. sz. a. azért szüntette meg az eljárást, mert az adós 10 hónappal anyagi fizetéseképtelenségének beállta után kérte az eljárás megindítását. Megtagadtatott az egyesség jóváhagyása, amikor az adós egy szintén fizetéseképtelenné vált részvénytársaság igazgatójával összejátszva, annak segítségére volt abban, hogy ugyanazt az árumennyiséget több hitelezőnek kössék le, amely lombard-ügyleteknél az adós cég hol mint zálogtartó, hol mint egyenes adós szerepelt (Bp. T. 8. P. 10.007/1925/22. sz.). Megtagadtatott a jóváhagyás, mert adós a kérvény beadása előtt 6 héten belül árúja nagy részét elzálogosította s ezt a KT. 306. §-a alapján el is árverezték s a hitelezők egy kisebb részt és az időközi bevételeket háztartási költségeinek fedezésére fordította, továbbá üzleti könyveket sem vezetett (Bp. T. 8. P. 6265/1925/20. sz.), valamint azért, mert egy másik adós a környékbeli gazdáktól nagyobb megrendel-

seket fogadott el és ezek vételárát ugyanakkor felvette, azonban az árukat nem szállította, hanem az ily módon beszedett pénzeket egyéb üzleti céljaira fordította akkor, amikor ellene már végrehajtások folytak s mert raktára felét tartozásai kiegyenlítésére egyik hitelezőjének adta át (8. P. 6936/1925/87. sz.). A bíróság küzdelmet egyfelől az adós csalárdsága miatti megtagadási okkal, másfelől azzal a szemponttal, hogy az egyeség jóváhagyása megtagadásának esetében az adós ellen csődöt kell nyitni s akkor a hitelezők még rosszabbul járnak, élénken illusztrálja a debreceni T. P. II. 559/1925. sz. határozata, amelyet kommentárom II. kiadásának 119. s. köv. lapjain egész terjedelmében közöltem s amelyre e helyütt legyen szabad egyszerűen csak utalnom.

Az eljárás megszüntetésének a R. 56. §-ában szabályozott esetei közül említésreméltó a Bp. T. 8. P. 10.676/1925/21. sz. határozata, amely az eljárást megszüntette az egyik adós ellen azért, mert a tárgyalásról való elmaradását mivel sem igazolta, a másik adós ellen pedig azért, mert kérvényének beadása után az ország területéről megszökött s azzal, hogy ebből kifolyólag ellenében a kiadási eljárás is megindított, nyilvánvaló bizonyosságát adta annak, hogy az országba visszatérni nincs szándéka. Az adós szövetkezett ellen a Bp. T. 8. P. 11.478/1925/25. sz. a. az eljárást megszüntette ezért, mert az egyik igazgató külföldre szökött, a további három igazgató pedig az eskü letételére kitűzött határnapon szabályszerű idézés dacára meg nem jelent. Ellenben nem találta megszüntethetőnek a Bp. T. (8. P. 10.775/1925/22. sz.) az eljárást az eskü le nem tétele dacára, mert a R. 40. §-a az adóst csak az általa készített vagyonskimutatás és mérleg helyességére vonatkozó eskü letételére kötelezi, az adott esetben pedig a mérleget, bár az adós is aláírta, de nem ő, hanem a vagyonfelügyelő készítette s az adós a mérleg helyességét felfolyamodásában kifogásolta s azt panasolta, hogy könyvei és iratai zár alá helyezése miatt sajátmaga a helyes mérleget elkészíteni nem tudta (ezért feloldás). A Bp. T. 8. P. 6703/1925/23. sz. határozata az eljárás megszüntetésének egyik okául elfogadta azt, hogy az adós az előnyös kielégítési joggal nem bíró ügyvédjének akkor, amikor már fizetéseit megszüntette, többi hitelezői hátrányára oly kielégítést adott, amely akkori vagyoni helyzetének meg nem felelt. A R. 56. §-ában foglalt felsorolás egyébként nem taxatív. Így a Bp. T. 8. P. 10.839/1925/20. sz. a. az eljárást megszüntette abból az okból, mert számbavehető hitelezői szavazat egyáltalán nem adatott le és az adós ajánlatát visszavonta. A R. 56. §. 3. bek.-ben előírt meghallgatás egyébként lényeges eljárási szabály, amelynek megsértése feloldási ok (Bp. T. 8. P. 10.101/1925/24. sz.):

A jogorvoslat körét megszorító rendelkezések (R. 60. §.) sokszor okoznak nehézséget. Így egy hitelező felfolyamodással élt az ellen, hogy az elsőbíróság a bejelentett külön kielégítési igényét nem ismerte el, hanem jogának érvényesítésével per útjára utasította. A Bp. T. 8. P. 504/1925/22. sz. a. a felfolyamodást visszautasította azon az alapon, hogy ez a döntés az egyeség jóváhagyásával nincs kapcsolatban s pénzbeli marasztalás iránt sem határoz, tehát a R. 60. §. 2. p. alá nem vonható. Az egyes hitelezőt a vagyonfelügyelő díjának összege tekintetében felfolyamodási jog meg nem illeti s az az egyeséget jóváhagyó végzés elleni felfolyamodás keretében sem érvényesíthető (Bp. T. 8. P. 5809/1925/17. sz.).¹ Nincs helye felfo-

¹ Az új R. 48. §. 3. bek. folytán ez megváltozott s a hitelezők bármelyike előterjesztéssel élhet a díjakat megállapított határozat ellen.

lyamodásnak a tömeghez tartozó, de állítólag külön kielégítési igényvel terhelt vagyontárgyak kiszolgáltatása tárgyában hozott határozat ellen (Bp. T. 8. P. 10.368/1925/22. sz.), sem valamely hitelező birtokában levő, de a tömeghez tartozó értékpapírok értékesítésének felfüggesztése tárgyában hozott határozat ellen (Bp. T. 8. P. 11.618/1925/31. sz.), sem árverés felfüggesztése tárgyában kelt határozat ellen (Bp. T. 8. P. 11.793/1925/20. sz.). A felfolyamodás határideje a hivatalos lapban hirdetett határozat megjelenése napján kezdődik oly érdekeltre nézve is, akinek a határozatot netán utóbb kézbesítették (Bp. T. 8. P. 9257/1925/44. sz.). A vagyonfelügyelő részéről díjai tárgyában beadott felfolyamodás határideje azonban a kézbesítéstől számít, mert a hirdetmény a díj összegét nem is tartalmazza (Bp. T. 8. P. 9653/1925/35. sz.). A R. 11. §-a ellenére is megtámadhatja a hitelező felfolyamodással a jóváhagyó végzést, ha a kézbesítés nem volt szabályszerű s ha kimutatja, hogy a követelés érvényesítését ebből az okból hibáján kívül mulasztotta el s egyébként a R. 53. vagy 54. §-ának esete forog fenn (Bp. T. 8. P. 10.208/1925/12. sz.). Az egységnek a R. 54. §-a alapján történt jóváhagyása elleni felfolyamodást támogató előadások, ha már az elsőbíró előtt érvényesíthetők lettek volna, a felfolyamodásban már elkésztettek (Bp. T. 8. P. 5579/1925/39. sz.). A hitelező részéről használt felfolyamodás költsége az adóst nem terheli, mert a R. 36. §. 1. p. értelmében ebben az eljárásban a hitelező részvételi költségei nem érvényesíthetők (Bp. T. 8. P. 10.777/1925/12. sz.).

Az *egység joghatálya* kérdésében fontos az a döntés, hogy a R. 61. §. 3. bek. csak úgy értelmezhető, hogy az egység joghatálya a társaságnak csak azokra a tagjaira terjed ki, akik az eljárás ideje alatt voltak tagjai a társaságnak. Aki azonban korábban volt a társaság tagja és az eljárás megindítása előtt vált ki a társaságból, de egyébként az anyagi jogszabály szerint a társaság hitelezőivel szemben felelősséggel tartozik, annak ezt a felelősségét az egység joghatálya semmiféle irányban nem érinti (Bp. T. 8. P. 10.209/1925/26. sz.). Az egység hatálya az 1908. LVII. t.-c. értelmében felelős üzletátvevőre sem terjed ki (Bp. T. 8. P. 5056/1925/30. sz.)¹ Szerény nézetem szerint túlfeszítette a kir. Kuria a kényszeregység joghatályának fogalmát 1925 március 24-én P. VII. 5335/1924. sz. a. kelt ítéletében, amikor kimondta, hogy a külföldi pénznemben kifejezett követelés az egységi eljárás megindításával magyar koronaköveteléssé változik át s az adós ehhez képest csak ennek a magyar koronaösszegnek megfelelő egységi hányadát köteles a hitelezőnek megfizetni. Szóvá tettem e határozatot e lapok 1925. évi 121. s k. lapjain s álláspontomban nem tudtak megingatni dr. *Wolf Sándor* kartársamnak ugyanott a 408. s k. lapokon foglalt, egyébként igen figyelemreméltó fejtegetései sem. Ez a fikció csak a szavazatok értékének számbavétele szempontjából jogosult és a kötetem tartalmának megváltozását nem eredményezheti. Ismétlések elkerülése végett utalok fenti cikkemre.

A R. 62. §-ában biztosított *végrehajthatóság* csak a műértelemben vett hitelező (R. 28. §.) követelésére vonatkozik s nem veheti igénybe pl. a visszakövetelésre vagy elkülönítésre jogosult, akire az egység nem hat ki (Bp. T. 8. P. 11.929/1925/43. sz.). Ha az adós az eljárás folyamán a követelést vagy egy

¹ V. ö. most az új R. 31. §. 2. bek.

részét kifogásolta, a végrehajtás a kifogásolt rész erejéig a kényszeregyességi bíróság részéről el nem rendelhető még akkor sem, ha az adós az eljáráson kívül a követelés fennállását el is ismerte. Ha pedig az adós ellen a követelés el nem ismert része erejéig végrehajtható ítélet hozatott, az ítélet alapján a végrehajtás csak a perbíróságnál kérhető (Bp. T. 8. P. 11.195/1925/22. sz.). Minthogy a R. 62. §-a és a 61.000/1915. I. M. sz. rendelet 4. §-a a követelésnek a táblás kimutatásba való felvételéhez köti a végrehajtás elrendelhetőségét s minthogy e jogszabályok nem zárják ki, hogy a táblás kimutatásba oly hitelező is felvétessék, akinek követelését csak az adós, de a hitelező maga nem jelentette be: ennél fogva a hitelező fontos érdeke, hogy a táblás kimutatásba bekerüljön s ezért az elsőbíróságot hivatalból is utasítani kell a megfelelő kiegészítésre, ha ezt elmulasztotta (Bp. T. 8. P. 10.777/1925/12. sz.).

Dr. Meszlény Artur.

„Nem vagyok jogviszonyban.“ Ha valaki fáradtságot venne arra, hogy a szokásos perbeli védekezéseket kategorizálja, úgy igen jelentékeny szerep jutna annak a védekezési módnak, amely a peres felek közötti jogviszony hiányával védekezik és amelynek szokásos kifejezési módja: „nem vagyok jogviszonyban“. Amily kétségtelen dolog, hogy ez a védekezés az esetek jó részében komoly érdekeket takar, annyira nyilvánvaló az is, hogy ez a védekezés sokszor a per elhuzását, zavarkeltést, az anyagi igazság érvényesítésének megakadályozását kívánná elérni. Ennek a tényállás és az igazság elhomályosítására irányuló igyekezetnek a sikerét a jog formális szemlélete bizony sokszor alátámasztja és az anyagi igazság rovására gyakran kerül ez az álerv tetszetős jogi köntösben a bíróság elé. A „nem vagyok jogviszonyban“ védekezés lényege rendszerint az, hogy a szerződéses kötelék hiányát hozza fel a fél. Jogviszonyban lehetünk azonban mással, szerződés nélkül is, mihelyest van jogtétel, amely a felek surlódó érdekellenteteinek elrendezésére szabályt ad. Jogviszonyba kerülnek a felek valamelyikük deliktuma folytán. Jogviszonyt teremt a felek között az alaptalan gazdálkodás, a vétlen felelőség tétele; jogviszonyba kerülnek a felek a kétszeres eladásnál, noha kettőjük között nincs szerződés és a kapocs közöttük csak az, hogy mindegyikük egy harmadikkal szerződött. Ezekben az esetekben hiába hangoztatná bárki a „nem vagyok jogviszonyban“ jelszavát, noha a szerződéses kötelék mindenütt hiányzik.

A kérdés bővebb kifejtést is megérdemelne, különösen a bírói gyakorlatban felmerülő esetek feldolgozásával. Ez alkalommal is egy kuriai döntés (P. VII. 6600/1925.) teszi aktuálissá e megjegyzéseket, amely a következő tényállást bírálta el. Egy nagy marhabizományi cég állandó összeköttetést tart fenn vidéki marha-